

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ และมีวัตถุประสงค์ย่อย 4 ประการ ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาสารสนเทศสำหรับการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ (2) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการประกันคุณภาพการเรียนการสอนของผู้บริหาร อาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาล (3) เพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ และ (4) เพื่อตรวจสอบและประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามระยะของการวิจัย ซึ่งมีการดำเนินงาน 3 ระยะ ระยะแรก เป็นการศึกษาสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ โดยการประเมินพหุพื้นที่และการประเมินความต้องการจำเป็น แหล่งข้อมูลประกอบด้วยแหล่งข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่ แหล่งข้อมูลเอกสารและแหล่งข้อมูลบุคคล แหล่งข้อมูลเอกสารได้แก่ เล่มรายงานการประเมินภายนอก สถาบันการศึกษาพยาบาล ของ สมศ. รอบที่ 2 แหล่งข้อมูลบุคคลแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 19 คน อาจารย์พยาบาล 374 คน และนักศึกษาพยาบาลสถาบันการศึกษาพยาบาล 654 คน กลุ่มที่สองได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่คัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ประกอบด้วยผู้บริหาร 6 คน อาจารย์พยาบาล 12 คน และนักศึกษาพยาบาล 42 คน ระยะที่ 2 เป็นการพัฒนารูปแบบและการตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษา หลักสูตรและการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ที่คัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) รวม 9 คน และระยะที่ 3 ซึ่งเป็นการประเมินความเหมาะสม คุณภาพ และความเป็นไปได้ของรูปแบบกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาพยาบาล ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และการวัดและประเมินผลรวม 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งตามระยะของการวิจัย การวิจัยระยะที่ 1 มีจำนวน 7 ชุด ได้แก่ (1) แบบบันทึกข้อมูลรูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอน (2) แบบบันทึกข้อมูลและคู่มือลกรหัส (3) แบบประเมินคุณภาพรายงานผลการประเมินภายนอก (4) แบบสอบถามรูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ (5) แบบสอบถามความต้องการจำเป็น (6) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และ (7) แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 2 มีจำนวน 2 ชุด ได้แก่ (1) แนวคำถามสำหรับการประชุมวิพากษ์รูปแบบ และ (2) แบบบันทึกข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม และระยะที่ 3 มีจำนวน 1 ชุด ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพด้านการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสารสนเทศในการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์

การศึกษาระสนเทศในการพัฒนารูปแบบประกอบด้วยการศึกษา 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นผลการประเมินพหุพื้นที่ด้วยการสังเคราะห์เล่มรายงานการประเมินคุณภาพสถาบันการศึกษาพยาบาลของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบที่ 2 ส่วนที่ 2 เป็นผลจากการประเมินพหุพื้นที่ด้วยการสำรวจและการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยมีดังนี้

1.1 ผลการประเมินพหุพื้นที่แบบย้อนรอย (การสังเคราะห์เล่มรายงานประเมินภายนอกสถาบันการศึกษาพยาบาลของ สมศ. รอบที่ 2)

เล่มรายงานประเมินภายนอกที่นำมาสังเคราะห์มีจำนวน 37 เล่ม ลักษณะเล่มรายงานส่วนใหญ่ถูกต้องตามที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) กำหนด สถาบันการศึกษาพยาบาลมีปณิธาน/ปรัชญาเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการและมีวิสัยทัศน์ในการเป็นสถาบันการศึกษาพยาบาลชั้นนำมากที่สุด จำนวนหน้ารายงานเฉลี่ย 60 หน้า จำนวนหน้ารายงานไม่รวมภาคผนวกเฉลี่ย 31.11 หน้า จำนวนวันที่ตรวจเยี่ยมสถาบันเท่ากับ 2-3 วัน มีผู้ประเมินเป็นพยาบาล 1-3 คนต่อสถาบัน คุณภาพรายงานประเมินภายนอกโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ การระบุข้อมูลพื้นฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูลในภาพรวม และการประเมินตามระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในระดับที่เท่ากัน

ผลการประเมินตามตัวบ่งชี้ส่วนใหญ่มีความแตกต่างระหว่างสถาบันค่อนข้างมาก ตัวบ่งชี้ที่ไม่มี ความแตกต่างระหว่างสถาบัน ได้แก่ ร้อยละการดำเนินงานตรงสาขา ($SD = 0.00$) ผลการประเมินตามตัวบ่งชี้ที่สถาบันการศึกษาพยาบาลแต่ละสังกัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวม 16 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ร้อยละการดำเนินงานทำของบัณฑิต ศิษย์เก่าได้รับเกียรติคุณ วิทยานิพนธ์ที่ได้รับรางวัล ร้อยละอาจารย์ที่ได้รับทุนภายในสถาบัน ร้อยละอาจารย์ที่ได้รับทุนภายนอกสถาบัน การนำประสบการณ์ในการบริการวิชาการมาใช้ในการเรียนการสอน ร้อยละกิจกรรมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ระดับคุณภาพของสภามหาวิทยาลัย การกำหนดแผนกลยุทธ์ สินทรัพย์ถาวรต่อนักศึกษา ค่าใช้จ่ายทั้งหมดต่อจำนวนนักศึกษา ร้อยละนักศึกษาเต็มเวลา

เทียบเท่าต่ออาจารย์ ความพึงพอใจต่อการสอน ร้อยละนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวนปีที่สภา
การพยาบาลให้การรับรอง และร้อยละการสอบรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผ่านรอบแรก

ผลการประเมินภายนอกมาตรฐานที่ 1, 5 และ 6 โดยรวมทุกมาตรฐานอยู่ในระดับดี โดย
มาตรฐานที่ 5 (ด้านการพัฒนาสถาบันและบุคลากร) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ มาตรฐานที่
1 (ด้านผู้เรียน/บัณฑิต) และมาตรฐานที่ 6 (หลักสูตรและการเรียนการสอน) โดยมาตรฐานที่ 1 สังกัด
อื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สังกัดกระทรวงกลาโหม มาตรฐานที่ 5 สังกัดกระทรวง
สาธารณสุขมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สังกัดรัฐอื่น ๆ และมาตรฐานที่ 6 สังกัดรัฐอื่น ๆ มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สังกัดกระทรวงกลาโหม และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพ
การเรียนการสอนระหว่างสังกัด พบว่า ค่าเฉลี่ยคุณภาพการเรียนการสอนแตกต่างกัน โดยสังกัด
กระทรวงสาธารณสุขสูงกว่าสังกัดอื่น ๆ ในขณะที่สังกัดอื่นไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบขั้นตอนระดับลดหลั่นรวม 4 ขั้นตอน ตัวแปรต้นทั้งสิ้นชุดรวม 7
ตัวแปร ได้แก่ สินทรัพย์ถาวร จำนวนอาจารย์คุณวุฒิปริญญาโท จำนวนหลักสูตรที่เปิดสอน จำนวน
หน้ารายงานไม่รวมภาคผนวก คุณภาพของรายงานประเมินภายนอก รูปแบบการประกันคุณภาพ
การเรียนการสอนที่พัฒนาโดยสถาบัน รูปแบบของระบบ CU-QA และสังกัดรัฐอื่น ๆ สามารถ
ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพการเรียนการสอนได้ร้อยละ 65.50

ผลการวิเคราะห์อภิมานด้วยโมเดลเชิงเส้นพหุระดับ (HLM) พบว่า ระดับภายในเล่ม
รายงานประเมิน รูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอน CU-QA84 มีผลต่อคุณภาพการ
เรียนการสอนสูงกว่ารูปแบบอื่น ๆ และระดับเล่มรายงานการประเมินภายนอก ตัวแปรที่ส่งผลต่อ
ค่าเฉลี่ยคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ ได้แก่ ที่ตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร ส่งผล
ทางบวกต่อค่าเฉลี่ยคุณภาพการเรียนการสอน คือ สถาบันที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครมีค่าเฉลี่ยสูง
กว่าสถาบันที่อยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนหน้ารายงานไม่รวมภาคผนวก และคุณภาพของ
รายงานประเมินภายนอก ส่งผลทางลบต่อผลของรูปแบบการประกันคุณภาพที่สถาบันการศึกษา
พัฒนาขึ้นต่อคุณภาพการเรียนการสอน แสดงว่าเล่มรายงานประเมินภายนอกสถาบันการศึกษา
พยาบาลที่มีจำนวนหน้ารายงานไม่รวมภาคผนวกน้อยและคุณภาพรายงานการประเมินค่อนข้าง
ต่ำ และเป็นสถาบันที่มีรูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนที่สถาบันการศึกษาพยาบาล
พัฒนาขึ้นเอง มีคุณภาพการเรียนการสอนสูงกว่าสถาบันอื่น ๆ และจำนวนหน้ารายงานไม่รวม
ภาคผนวก และคุณภาพของรายงานประเมินภายนอก ส่งผลทางลบต่อผลของรูปแบบการประกัน
คุณภาพการเรียนการสอน CU-QA84 ต่อคุณภาพการเรียนการสอน แสดงว่าเล่มรายงานประเมิน
ภายนอกสถาบันการศึกษาพยาบาลที่มีจำนวนหน้ารายงานไม่รวมภาคผนวกน้อยและคุณภาพ

รายงานการประเมินค่า และเป็นสถาบันที่มีรูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอน CU-QA84 มีคุณภาพการเรียนการสอนสูงกว่าสถาบันอื่น ๆ

1.2 ผลการประเมินพหุพื้นที่ด้วยการสำรวจและการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

สถาบันการศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนตามตัวบ่งชี้ รองลงมา คือ รูปแบบ PDCA รูปแบบการประกันคุณภาพของต้นสังกัด และรูปแบบเชิงระบบ ตามลำดับ (ร้อยละ 73.70, 52.60, 36.80 และ 26.30) และผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงสำรวจพบว่า สถาบันการศึกษาพยาบาลมีองค์ประกอบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนที่สำคัญ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และการควบคุมคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

การประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ของสถาบันการศึกษาพยาบาลจำแนกตามสังกัดพบว่า ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในทุกภาควิชา/กลุ่มวิชา โดยแต่ละสังกัดมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน โดยสถาบันสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และสังกัดอื่น ๆ สังกัดละ 1 แห่งที่ไม่มีการประกันคุณภาพระดับภาควิชา/กลุ่มวิชา คณะกรรมการประกันคุณภาพมีในระดับสถาบันและระดับภาควิชา/กลุ่มวิชา มากที่สุดในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน การวางแผนการประกันคุณภาพการเรียนการสอนมีการดำเนินการโดยการประชุมและกลุ่มวิชา/ภาควิชา มากที่สุด โดยสังกัด สกอ. และสังกัดรัฐอื่น ๆ มากที่สุดในสัดส่วนที่เท่ากัน การเก็บรวบรวมข้อมูลมีการดำเนินการที่หลากหลาย โดยมีการดำเนินการโดยมอบหมายให้บุคคลรับผิดชอบมากที่สุด และเป็นสถาบันสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมากที่สุด รองลงมาคือ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยกลุ่มวิชา/ภาควิชา และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคณะกรรมการประกันคุณภาพร่วมกับกลุ่มวิชา/ภาควิชาในสัดส่วนที่เท่ากัน การวิเคราะห์ผลการประเมินมีการดำเนินการมีการดำเนินการที่หลากหลายโดยมีการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างบุคคล ฝ่ายที่รับผิดชอบและการประชุมร่วมกันในสถาบันสังกัดกระทรวงกลาโหมและสังกัดอื่น ๆ มากที่สุดในสัดส่วนที่เท่ากัน รองลงมาเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยบุคคลและฝ่ายที่รับผิดชอบในสถาบันสังกัด สกอ. มากที่สุด และการสรุปและเขียนรายงานสถาบันการศึกษาพยาบาลมีการเขียนรายงานระดับภาควิชา/หมวดวิชา มากที่สุดในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ยกเว้นสังกัดรัฐอื่น ๆ และสังกัดอื่น ๆ ที่ไม่มีการเขียนรายงานในระดับภาควิชา/หมวดวิชา

การประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ของสถาบันการศึกษาพยาบาลจำแนกตามระดับคุณภาพ (จำนวนปีที่สภาการพยาบาลให้การรับรอง) พบว่าสถาบันการศึกษาพยาบาลที่มีคุณภาพในระดับดี-ดีมาก มีการประกันคุณภาพการเรียนการสอนโดยจัดให้การประกันคุณภาพในระดับภาควิชา/กลุ่มวิชาทุกภาควิชา มีคณะกรรมการประกัน

คุณภาพในระดับสถาบันและในระดับภาควิชา/กลุ่มวิชา มีการวางแผนโดยการประชุมและทุกคนมีส่วนร่วมกับกลุ่มวิชา/ภาควิชา การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยคณะกรรมการประกันคุณภาพและกลุ่มวิชา/ภาควิชา วิเคราะห์ข้อมูลโดยบุคคลและฝ่ายที่รับผิดชอบ และการสรุปและเขียนรายงานมีการเขียนรายงานระดับภาควิชา/หมวดวิชา ในขณะที่สถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับปานกลางและสถาบันที่อยู่ระหว่างการพัฒนาไม่มีหรือมีค่อนข้างน้อย

นักศึกษาพยาบาลเห็นว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการเรียนการสอนในระดับปานกลาง เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการเรียนการสอนในระดับสูง และมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08, 4.06$ และ 3.24 ตามลำดับ) ในขณะที่อาจารย์มีความรู้ในระดับปานกลาง เห็นความสำคัญในระดับสูง และมีส่วนร่วมในระดับสูง ($\bar{X} = 3.47, 4.49$ และ 3.91 ตามลำดับ) และอาจารย์พยาบาลเห็นว่ารูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$)

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์

ผู้บริหาร อาจารย์พยาบาลและนักศึกษาพยาบาลเห็นว่าสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันของการประกันคุณภาพการเรียนการสอนด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์พยาบาล ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมิน ด้านนักศึกษา/บัณฑิตพยาบาลอยู่ในระดับดี ยกเว้นด้านปัจจัยสนับสนุนที่ผู้บริหารและอาจารย์เห็นว่าสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันอยู่ในระดับดี ในขณะที่นักศึกษาพยาบาลเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้บริหารเห็นว่าสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันด้านหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนการสอนสูงที่สุดในระดับที่เท่ากัน รองลงมา ได้แก่ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และด้านอาจารย์พยาบาลในระดับที่เท่ากัน และด้านนักศึกษา/บัณฑิตพยาบาลต่ำที่สุด อาจารย์พยาบาลเห็นว่าสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันด้านการวัดและประเมินผลสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านนักศึกษา/บัณฑิตพยาบาลและด้านอาจารย์พยาบาลต่ำที่สุด และนักศึกษาพยาบาลเห็นว่าสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันด้านนักศึกษา/บัณฑิตพยาบาลสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านอาจารย์พยาบาลในระดับที่เท่ากัน และด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนต่ำที่สุด

เมื่อทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน พบว่า ด้านหลักสูตรและด้านการจัดการเรียนการสอนผู้บริหารสูงกว่าอาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาล ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผลผู้บริหารสูงกว่านักศึกษาพยาบาล และด้านอาจารย์พยาบาลผู้บริหารสูงกว่าอาจารย์พยาบาล ในขณะที่ด้านนักศึกษา/

บัณฑิตพยาบาลไม่แตกต่างกัน สภาพตามที่ควรจะเป็นในการประกันคุณภาพการเรียนการสอน สาขาพยาบาลศาสตร์ โดยรวมและรายด้าน ผู้บริหาร อาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาลเห็นว่าอยู่ในระดับดีมาก เมื่อทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพตามที่ควรจะเป็นในการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์พบว่า ทุกด้านผู้บริหาร อาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาลมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ผู้บริหาร อาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาลมีความต้องการจำเป็นในการประกันคุณภาพการเรียนการสอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ และด้านการจัดการเรียนการสอน มีความต้องการจำเป็นแตกต่างกัน โดยด้านหลักสูตรและด้านการจัดการเรียนการสอน อาจารย์พยาบาลและนักศึกษาพยาบาลมีความต้องการจำเป็นสูงกว่าผู้บริหาร ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน นักศึกษาพยาบาลมีความต้องการจำเป็นสูงกว่าผู้บริหาร ด้านอาจารย์พยาบาล อาจารย์พยาบาลมีความต้องการจำเป็นสูงกว่าผู้บริหาร

ผู้บริหารมีความต้องการจำเป็นโดยรวมค่อนข้างต่ำ ($PNI_{\text{modified}} = .20$) โดยมีความต้องการจำเป็นด้านอาจารย์พยาบาลเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และนักศึกษา/บัณฑิตพยาบาลตามลำดับ อาจารย์พยาบาลมีความต้องการจำเป็นโดยรวมค่อนข้างสูงและใกล้เคียงกับความต้องการจำเป็นของนักศึกษาพยาบาล โดยอาจารย์มีความต้องการจำเป็นด้านอาจารย์อันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และด้านหลักสูตรตามลำดับ ความต้องการจำเป็นของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนโดยรวมพบว่า อาจารย์พยาบาลมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเขียนข้อสอบตามลำดับ (ร้อยละ 71.86, 57.79 และ 47.53) ความต้องการจำเป็นของอาจารย์ในการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า อาจารย์พยาบาลมีความต้องการจำเป็นในการวางแผนการประกันคุณภาพมีจำนวนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การวิเคราะห์ผลการประเมิน และความรู้เกี่ยวกับตัวบ่งชี้และเกณฑ์ (ร้อยละ 60.84, 47.91 และ 45.25 ตามลำดับ) และนักศึกษาพยาบาลมีความต้องการจำเป็นด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านอาจารย์ และด้านหลักสูตรตามลำดับ

ในระดับสถาบันการศึกษาพยาบาลเมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน มีความต้องการจำเป็นในการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ โดยรวมค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านปัจจัยสนับสนุนมีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านอาจารย์ และด้านหลักสูตรตามลำดับ ($PNI_{\text{modified}} = 0.45$,

0.33 และ 0.27) และพบว่าสังกัดอื่น ๆ มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดในภาพรวมและองค์ประกอบทุกด้าน และสังกัดรัฐอื่น ๆ มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุดในภาพรวม และทุกองค์ประกอบ

รูปแบบความ ต้องการจำเป็นจัดกลุ่มตามผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3 ฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาลมีความเป็นไปได้ 8 รูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า สถาบันการศึกษาพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นการประกันคุณภาพการเรียนการสอนโดยรวม 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบ 111 (ผู้บริหาร อาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาลมีความต้องการจำเป็น) 000 (ผู้บริหาร อาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาลไม่มีความต้องการจำเป็น) และ 011 (ผู้บริหารไม่มีความต้องการจำเป็น แต่อาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาลมีความต้องการจำเป็น) ด้านหลักสูตรมี 4 รูปแบบ ได้แก่ 111 000 010 และ 011 ด้านอาจารย์พยาบาลมี 5 รูปแบบ ได้แก่ 111 000 011 110 และ 010 ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนมี 4 รูปแบบ ได้แก่ 111 001 011 และ 101 ด้านการจัดการเรียนการสอนมี 6 รูปแบบ ได้แก่ 111 000 001 011 010 และ 101 ด้านการวัดและประเมินผลมี 6 รูปแบบ ได้แก่ 111 000 001 011 110 และ 101 และด้านนักศึกษา/บัณฑิตพยาบาลมี 5 รูปแบบ ได้แก่ 111 000 011 110 และ 010

3. ผลการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์

การประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ เป็นการประกันคุณภาพตามองค์ประกอบที่พัฒนาขึ้น และมีหลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ หลักการ หลักคิด และหลักปฏิบัติ

หลักการ

หลักการทั่วไปมี 11 ประการ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วม (2) การประกันคุณภาพในงานด้านเรียนการสอนให้เป็นชีวิตประจำวัน (3) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในองค์กร (4) การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนระหว่างดำเนินการ (formative quality development) (5) การสร้างจิตคุณภาพ (quality mind) (6) การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (7) มีรูปแบบที่ชัดเจน ปฏิบัติและประเมินได้จริง (8) ความต่อเนื่องและยั่งยืน (9) ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการเรียนการสอนแก่อาจารย์และนักศึกษา (10) ไม่เพิ่มภาระงานของอาจารย์ และ (11) การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีหลักการตามองค์ประกอบย่อย โดยด้านหลักสูตรมี 5 ประการ ด้านปัจจัยสนับสนุน 4 ประการ ด้านอาจารย์ 9 ประการ ด้านการจัดการเรียนการสอน 10 ประการ ด้านการวัดและประเมินผล 6 ประการ และด้านนักศึกษา/บัณฑิตพยาบาล 3 ประการ

หลักคิด

หลักคิดในการประกันคุณภาพการเรียนการสอนจำแนกตามรายองค์ประกอบพบว่า ด้านหลักสูตรมี 8 ประการ ด้านปัจจัยสนับสนุน 3 ประการ ด้านอาจารย์ 4 ประการ ด้านการจัดการ

เรียนการสอน 6 ประการ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 6 ประการ และด้านนักศึกษา/
บัณฑิตพยาบาล 3 ประการ

หลักปฏิบัติ

หลักปฏิบัติในการประกันคุณภาพการเรียนการสอนจำแนกตามรายองค์ประกอบพบว่า
ด้านหลักสูตร 11 ประการ ด้านปัจจัยสนับสนุน 12 ประการ ด้านอาจารย์พยาบาล 13 ประการ
ด้านการจัดการเรียนการสอน 9 ประการ ด้านการวัดและประเมินผล 8 ประการ และด้านนักศึกษา/
บัณฑิตพยาบาล 5 ประการ

รูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ ประกอบด้วย
มาตรฐานการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ 6 มาตรฐาน 18 ตัวบ่งชี้
ได้แก่ (1) มาตรฐานด้านหลักสูตร 3 ตัวบ่งชี้ (2) มาตรฐานด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน 4
ตัวบ่งชี้ (3) มาตรฐานด้านอาจารย์ 2 ตัวบ่งชี้ (4) มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน 4 ตัวบ่งชี้
(5) มาตรฐานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 3 ตัวบ่งชี้ (6) มาตรฐานด้านด้านนักศึกษา/
บัณฑิตพยาบาล 2 ตัวบ่งชี้

รูปแบบประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์เป็นรูปแบบเชิงระบบ
ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต องค์ประกอบในการดำเนินการประกัน
คุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ตามระบบมี 21 องค์ประกอบ ด้านปัจจัยนำเข้มี
9 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการเรียนการสอน
สาขาพยาบาลศาสตร์ (2) การประเมินความต้องการจำเป็น (3) การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้
อย่างชัดเจน (4) กลไกการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร (5) การวางแผนเพื่อสนองความ
ต้องการจำเป็น (6) การกำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการเรียนการสอน (7) กระบวนการพัฒนา
หลักสูตร (8) การพัฒนาอาจารย์ และ (9) การประกันคุณภาพปัจจัยและบุคลากรสนับสนุนการ
เรียนรู้

ด้านกระบวนการมี 10 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนใน
ระหว่างทาง (2) การสร้างการมีส่วนร่วมและการสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ (3) การ
วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการเรียนการสอน (5)
การประกันคุณภาพการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (6) กระบวนการจัดการเรียนการสอน
ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (7) กลไกการประกันคุณภาพการเรียนการสอน (8) การตรวจสอบ
(audit) และการกำกับติดตาม (monitoring) (9) การสร้างเครือข่ายการประกันคุณภาพ และ (10)
การจัดทำระบบบริหารความเสี่ยงในการเรียนรู้

ด้านผลผลิตมี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การประเมินในระยะสิ้นสุดการดำเนินงาน/การสนับสนุนจากองค์กร และการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินงาน และ (2) การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในระยะสิ้นสุดการดำเนินงาน/ ภายนอก

4. ผลการประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์

ผลการประเมินโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.17$) ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.20$) ด้านความถูกต้องโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.09$) ด้านความเป็นประโยชน์และด้านความเป็นนวัตกรรมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.75$ และ 4.62 ตามลำดับ)

การอภิปรายผล

ผลการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. คุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์

คุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับดี การที่ไม่มีสถาบันใดที่มีผลการประเมินภายนอกของ สมศ. ในมาตรฐานที่ 6 ด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับดีมาก นั้น ทั้งนี้เนื่องจากผลการประเมินเป็นการสะท้อนคุณภาพด้านการเรียนการสอน ที่ควรมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในระดับดีมาก และอาจเกิดจากการที่มีตัวบ่งชี้บางตัวที่สถาบันการศึกษาพยาบาลแต่ละแห่งได้รับการประเมินไม่เหมือนกัน ได้แก่ ระดับความพึงพอใจของนายจ้างผู้ประกอบการและผู้ใช้บัณฑิต ร้อยละของอาจารย์ประจำที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อคุณภาพการสอนของอาจารย์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ โดยสถาบันการศึกษาพยาบาลที่ไม่ใช่สังกัดคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ส่วนใหญ่ไม่มีระบบตำแหน่งทางวิชาการ โดยกระทรวงสาธารณสุขขอรับการประเมินโดยเปรียบเทียบกับระดับในการบริหารราชการ ในขณะที่สถาบันอื่น ๆ ไม่ขอรับการประเมินในตัวบ่งชี้นี้ รวมทั้งตัวบ่งชี้จำนวนวิทยานิพนธ์และงานวิชาการของนักศึกษาที่ได้รับรางวัลในระดับชาติหรือนานาชาติภายในรอบ 3 ปี ที่ผ่านมา สถาบันการศึกษาพยาบาลซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะทางในลักษณะของวิทยาลัยที่ไม่ได้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จะไม่มีการผลิตบัณฑิตในหลักสูตรบัณฑิตศึกษา จึงทำให้ผลการประเมินในมาตรฐานนี้ไม่เท่าเทียมกัน และส่งผลถึงคุณภาพของมาตรฐานด้านการเรียนการสอนในภาพรวม

เครื่องมือที่ใช้ประเมินความพึงพอใจของนายจ้างผู้ประกอบการและผู้ใช้บัณฑิต รวมทั้งการประเมินระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อคุณภาพการสอนของอาจารย์และสิ่งสนับสนุนสนับสนุนการเรียนรู้ ไม่ได้ใช้เครื่องมือชุดเดียวกันในการประเมิน จึงทำให้แบบประเมินมีโครงสร้างและองค์ประกอบแตกต่างกัน และช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลก็แตกต่างกัน จึงทำให้การเทียบเคียงผลการประเมินไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน จึงอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอนโดยรวม

2. ตัวบ่งชี้คุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์

ตัวบ่งชี้ที่ผลการประเมินไม่มีความแตกต่างระหว่างสถาบัน ได้แก่ ร้อยละการได้งานตรงสาขา และร้อยละหลักสูตรที่ได้มาตรฐาน (SD = 0.00) แสดงให้เห็นว่า สถาบันการศึกษาพยาบาลมีการดำเนินงานผลิตบัณฑิตเพื่อสนองความต้องการของสังคม และสังคมยังมีความต้องการบัณฑิตพยาบาลอีกมาก ทั้งนี้เนื่องจากวิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ให้การดูแลมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย การดูแลสุขภาพในปัจจุบันเป็นการดูแลทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกัน การดูแล และการฟื้นฟูสภาพ ระบบสุขภาพจึงจำเป็นต้องมีบุคลากรพยาบาลจำนวนมาก จึงทำให้บัณฑิตพยาบาลได้งานทำตรงสาขาร้อยละ 100 ทุกสถาบัน และการที่หลักสูตรของสถาบันการศึกษาทุกสถาบันได้มาตรฐาน ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาพยาบาลมีระบบการประกันคุณภาพหลักสูตรโดยต้องขออนุมัติหลักสูตรจากคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ก่อนการเปิดใช้หลักสูตร และต้องได้รับการรับรองสถาบันและหลักสูตรจากสภาการพยาบาลซึ่งมีระยะเวลาการรับรอง 1-5 ปี จึงทำให้หลักสูตรของทุกสถาบันได้มาตรฐาน ทั้งนี้การที่ตัวบ่งชี้ 2 ตัวนี้ไม่มีความแตกต่างระหว่างสถาบัน แสดงให้เห็นว่าเป็นตัวบ่งชี้ที่ไม่สามารถจำแนกคุณภาพการเรียนการสอนระหว่างสถาบันการศึกษาพยาบาล

ผลการดำเนินงานด้านบัณฑิตพยาบาลตามตัวบ่งชี้ร้อยละของบัณฑิตที่สอบขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ในครั้งแรก เฉลี่ยในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา สถาบันที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีผลการสอบเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 70 ซึ่งการสอบขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเป็นการสอบที่ใช้ข้อสอบกลาง จึงเป็นตัวบ่งชี้สำคัญส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องจากปัจจัยสำคัญหลายประการ ประการแรกอาจเนื่องจากหลักสูตรที่ใช้จัดการเรียนการสอนในสถาบันไม่สอดคล้องกับลักษณะการสอบของสภาการพยาบาล ดังข้อมูลจากการวิจัยที่พบว่า อาจารย์ในสถาบันการศึกษาสังกัด B เห็นว่าหลักสูตรที่ใช้ไม่สอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบของสภาการพยาบาล ในบางสถาบันเป็นการนำหลักสูตรใหม่มาใช้ เช่น หลักสูตรบูรณาการ หลักสูตรที่เน้นการตอบสนองความต้องการของหน่วยงานต้นสังกัด เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรต่อไปว่าหลักสูตรที่

นำมาใช้ใหม่นี้มีความเหมาะสมเพียงใด ประการที่สอง ผลการสอบเป็นการสะท้อนคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันตามสภาพจริงส่วนหนึ่ง ผู้เกี่ยวข้องในสถาบันการศึกษาพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าควรมีการประกันคุณภาพการเรียนการสอนและพัฒนาปรับปรุงกระบวนการให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยการทำการวิเคราะห์หลักสูตรกระบวนการจัดการเรียนการสอน พัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐาน และพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีเพียงพอและทันสมัย

ตัวบ่งชี้จำนวนปีที่สภาการพยาบาลให้การรับรอง สถาบันการศึกษาพยาบาลมีผลการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงควรสนับสนุนให้มีการนำตัวบ่งชี้เฉพาะดังกล่าวนี้ ไปใช้เป็นตัวบ่งชี้เฉพาะสาขาพยาบาลศาสตร์

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่า ตัวแปรสินทรัพย์ถาวรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ ทั้งนี้ตัวแปรสินทรัพย์ถาวรเป็นตัวแปรปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับอาคารสถานที่ แสดงให้เห็นว่าสถาบันการศึกษาที่มีสินทรัพย์ถาวรมากจะมีคุณภาพการเรียนการสอนสูง เนื่องจากมีปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ในเชิงกายภาพซึ่งรวมถึงอาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องฝึกปฏิบัติการพยาบาล ห้องเรียน ซึ่งหากมีมากทำให้นักศึกษาสามารถใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในและนอกเวลาราชการได้ตามความต้องการ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุระดับ (hierarchical stepwise regression) ได้แก่ จำนวนหลักสูตรที่เปิดสอน จำนวนหน้าไม่รวมภาคผนวก คุณภาพของรายงาน ระบบการประกันคุณภาพที่พัฒนาโดยสถาบัน ระบบ CU-QA และสถาบันการศึกษาพยาบาลสังกัดรัฐอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรที่เปิดสอนที่มีจำนวนมาก นอกเหนือจากหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ได้แก่ หลักสูตรพยาบาลเฉพาะทาง หลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล และอื่น ๆ แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของทรัพยากร อาจารย์ และปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ในการเปิดหลักสูตร ซึ่งจะต้องได้ตามมาตรฐานหลักสูตรที่เปิดสอน และการที่สถาบันที่มีระบบประกันคุณภาพการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเอง โดยสถาบันการศึกษาพยาบาลมีคุณภาพการเรียนการสอนสูง แสดงให้เห็นว่าเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในสถาบัน และการที่ระบบ CU-QA ซึ่งมีฐานในการพัฒนาจากระบบ ISO ส่งผลให้เกิดคุณภาพสูงนั้น เนื่องจากระบบ ISO มีการให้ความสำคัญและมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนในด้านการเรียนการสอนโดยเฉพาะ และการที่สถาบันการศึกษาพยาบาลสังกัดรัฐอื่น ๆ ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาของหน่วยงานภาครัฐที่มีสถาบันการศึกษาแห่ง

เดียวของสังกัดนั้น มีวัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งทั้ง 2 สถาบันภายใต้สังกัดนี้ มีพันธกิจในการผลิตบัณฑิตพยาบาลให้แก่สถานพยาบาลหลายแห่ง และส่วนใหญ่เป็นสถานพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่และเป็นโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ ซึ่งใช้เป็นแหล่งฝึกของนักศึกษาพยาบาลด้วย สถาบันทั้งสองแห่งมีการจัดการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์มาเป็นเวลานาน วัตถุประสงค์ของสถาบันมีจุดเน้นที่ด้านการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่พบว่า สถาบันการศึกษาพยาบาลทั้ง 2 แห่งให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติในสถานบริการสุขภาพ อาจารย์พยาบาลมีเจตคติที่ดีและทุ่มเทต่อการจัดการเรียนการสอนในคลินิก ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการศึกษาพยาบาล ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ในการวิเคราะห์ห่อภิมานด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงเส้นระดับลดหลั่น (HLM) ระดับที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ รูปแบบการประกันคุณภาพที่สถาบันพัฒนาขึ้นเอง และรูปแบบการประกันคุณภาพ CU-QA84 ซึ่งให้ผลเช่นเดียวกับผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุระดับ (hierarchical stepwise regression) ตัวแปรที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ ได้แก่ ที่ตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร ส่งผลทางบวกต่อค่าเฉลี่ยคุณภาพการเรียนการสอน คือ สถาบันที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสถาบันที่อยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร เล่มรายงานประเมินภายนอกสถาบันการศึกษาพยาบาลที่มีจำนวนหน้ารายงานไม่รวมภาคผนวกน้อย และคุณภาพรายงานการประเมินค่อนข้างต่ำ และเป็นสถาบันที่มีรูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนที่สถาบันการศึกษาพยาบาลพัฒนาขึ้นเอง มีคุณภาพการเรียนการสอนสูงกว่าสถาบันอื่น ๆ และจำนวนหน้ารายงานไม่รวมภาคผนวก และเล่มรายงานประเมินภายนอกสถาบันการศึกษาพยาบาลที่มีจำนวนหน้ารายงานไม่รวมภาคผนวกน้อยและคุณภาพรายงานการประเมินต่ำ และเป็นสถาบันที่มีรูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอน CU-QA84 มีคุณภาพการเรียนการสอนสูงกว่าสถาบันอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันการศึกษาพยาบาลที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ใกล้กับแหล่งวิทยาการที่ทันสมัย และมีแหล่งการเรียนรู้จำนวนมาก รูปแบบประกันคุณภาพที่สถาบันการศึกษาพัฒนาขึ้นเอง จะมีความเหมาะสมกับบริบทของสถานประกอบการตอบสนองเป้าหมายของสถาบัน และการที่รูปแบบ CU-QA84 ส่งผลทางบวกต่อคุณภาพการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นรูปแบบที่มีพื้นฐานของระบบ ISO และมีตัวบ่งชี้ เกณฑ์ และกระบวนการประกันคุณภาพด้านการเรียนการสอนที่ชัดเจน จึงส่งผลทางบวกต่อคุณภาพด้านการเรียนการสอน

สถาบันการศึกษาพยาบาลจึงควรมีการพัฒนา รูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนโดยสถาบันเอง ซึ่งจะเหมาะสมต่อการนำไปใช้ หรือมีพัฒนา รูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนจากระบบ ISO ดังเช่นระบบ CU-QA84 ที่ใช้ฐานในการพัฒนาจากระบบ ISO ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนและระดับผู้ประเมินภายนอก การเขียนรายงานการประเมินภายนอก ผู้ประเมินควรนำเสนอสารสนเทศให้สมบูรณ์ตามที่ สมศ. กำหนด โดยจำนวนหน้ารายงานไม่จำเป็นต้องมีจำนวนมาก แต่ควรมีสารสนเทศเพียงพอที่จะทำให้ผลการประเมินมีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากสารสนเทศดังกล่าวส่งผลต่อคุณภาพรายงานการประเมินโดยรวม

อาจเนื่องจากจำนวนหน้าไม่รวมภาคผนวกถ้ามีจำนวนมาก จะทำให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับคุณภาพการเรียนการสอนมากกว่าเล่มรายงานที่มีจำนวนหน้าค่อนข้างน้อย ประกอบกับคุณภาพของเล่มรายงานเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงคุณภาพของการประเมิน ซึ่งสะท้อนสภาพจริงของคุณภาพการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาพยาบาล ดังนั้นการประเมินภายนอกจึงควรคำนึงถึงสารสนเทศที่น่าเสนอและใช้ประกอบในเล่มรายงานการประเมิน และมาตรฐานการประเมินที่จะส่งผลต่อคุณภาพของเล่มรายงานการประเมินภายนอก

ทั้งนี้การวิจัยครั้งนี้ที่ไม่สามารถนำตัวแปรทำนายเข้าสู่โมเดลในระดับที่ 1 ได้ครบตามโมเดลสมมติฐาน เนื่องจากโปรแกรมไม่สามารถคำนวณได้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากค่าดัชนีมาตรฐานในระดับที่ 1 มีจำนวนค่อนข้างน้อย (111 ค่า) และเล่มรายงานการประเมินภายนอกสถาบันการศึกษาพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้มีจำนวนค่อนข้างน้อย ($n = 37$ เล่ม) จึงอาจส่งผลต่อการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม HLM และเนื่องจากตัวแปรมีปัญหาเรื่องความสัมพันธ์เชิงเส้นพหุ (multicollinearity) ในการวิจัยครั้งนี้จึงคัดเลือกตัวแปรอิสระที่สัมพันธ์กับตัวแปรตามและมีความสัมพันธ์กันเองน้อยเพื่อเข้าสู่สมการทำนาย จึงทำให้ไม่สามารถนำตัวแปรทำนายทั้งหมดเข้าสู่โมเดลสมมติฐานได้

4. ความต้องการจำเป็นในการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์

ผู้บริหารมีความต้องการจำเป็นต่ำในทุกด้าน ในขณะที่อาจารย์พยาบาลมีความต้องการจำเป็นโดยรวมค่อนข้างสูงและใกล้เคียงกับความต้องการจำเป็นของนักศึกษาพยาบาล โดยอาจารย์มีความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาอาจารย์มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และด้านหลักสูตรน้อยที่สุด และนักศึกษาพยาบาลมีความต้องการจำเป็นด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านอาจารย์ และด้านหลักสูตรตามลำดับ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า อาจารย์พยาบาลเห็นว่รูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนของสถาบันที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง จึงทำให้มีความต้องการจำเป็นในการประกันคุณภาพการเรียนการสอนค่อนข้างสูง

รูปแบบความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์พยาบาล นักศึกษาพยาบาล มีรูปแบบที่เป็นไปได้ 8 รูปแบบ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้พบว่า สถาบันการศึกษาพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบความต้องการจำเป็นการประกันคุณภาพการเรียนการสอน 3 รูปแบบจาก 8 รูปแบบ ได้แก่ 111 000 และ 011 ซึ่งสถาบันการศึกษาพยาบาลควรมีการสนองความต้องการจำเป็นตามรูปแบบเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของสถาบัน โดยการนำไปใช้ในการวางแผนการประกันคุณภาพการเรียนการสอน และศึกษาสาเหตุและกลยุทธ์ในการประกันคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นโดยการระบุและจัดลำดับความต้องการจำเป็นแต่ไม่ได้ศึกษาสาเหตุและกลยุทธ์ในการประกันคุณภาพการเรียนการสอน ในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรทำการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (complete needs assessment)

นักศึกษาพยาบาลมีความต้องการจำเป็นการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ทุกด้าน ยกเว้นด้านนักศึกษาพยาบาล/บัณฑิตพยาบาล โดยด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านอาจารย์และด้านหลักสูตร และด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล ($PNI_{modified} = .513, .356$ และ $.320$ ตามลำดับ)

ผู้บริหารและอาจารย์พยาบาลมีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 และ 2 เท่ากัน ได้แก่ ด้านปัจจัยสนับสนุนและด้านอาจารย์ ในขณะที่นักศึกษาพยาบาลมีความต้องการจำเป็นด้านอาจารย์มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านปัจจัยสนับสนุน ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าสถาบันการศึกษาพยาบาลควรมีการประกันคุณภาพปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีจำนวนเพียงพอ ทันสมัย และเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาพยาบาลมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 การจัดการเรียนการสอนเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตามความสนใจของผู้เรียน ปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารและนักศึกษาพยาบาลจึงมีความต้องการจำเป็นด้านการประกันคุณภาพปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก สถาบันการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญและจัดสรรงบประมาณในการจัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ และเหมาะสมกับการเรียนการสอน

ในขณะที่อาจารย์พยาบาลซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการจัดการเรียนการสอน มีความต้องการจำเป็นในการประกันคุณภาพด้านอาจารย์ โดยมีความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับจำนวนอาจารย์และคุณวุฒิมากที่สุด สอดคล้องกับผลการประเมินภายนอกที่พบว่าสถาบันการศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีสัดส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา และสัดส่วนอาจารย์คุณวุฒิปริญญาเอกไม่เพียงพอ และแสดงว่า

อาจารย์ตระหนักว่าตนเองมีบทบาทสำคัญในการประกันคุณภาพการเรียนการสอน จึงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเอง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพ ซึ่งในปัจจุบันอาจารย์ส่วนใหญ่มีการพัฒนาตนเอง โดยเข้าร่วมการอบรมการพัฒนาการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพภายใน 1-2 ครั้ง/ปี และจากข้อมูลเชิงคุณภาพอาจารย์พยาบาลเห็นว่าสถาบันการศึกษาพยาบาลมอบหมายงานให้อาจารย์รับผิดชอบงานมาก มีภาระงานมากเกินไป จึงควรมีการจัดระบบภาระงาน และระบบการพัฒนาอาจารย์โดยคำนึงถึงความต้องการจำเป็นของอาจารย์ด้วย การประกันคุณภาพการเรียนการสอนจึงควรมุ่งเน้นที่การพัฒนาอาจารย์ เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญของรูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอน ทั้งนี้ไม่ควรปล่อยให้อาจารย์มีบทบาทสำคัญเพียงประการเดียว ควรจัดทำรูปแบบและระบบการประกันคุณภาพให้มีคุณภาพ มิฉะนั้นคุณภาพจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของอาจารย์

ความต้องการจำเป็นในการประกันคุณภาพการเรียนการสอนด้านหลักสูตร และด้านปัจจัยสนับสนุน ผู้บริหารมีความต้องการจำเป็นต่อนักศึกษาพยาบาล ความต้องการจำเป็นในการประกันคุณภาพด้านอาจารย์ อาจารย์มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าผู้บริหารและนักศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ตระหนักว่าตนเองมีความสำคัญต่อการประกันคุณภาพการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า อาจารย์เห็นว่าปัจจัยที่ทำให้การเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์มีคุณภาพมากที่สุด ได้แก่ อาจารย์พยาบาล

นักศึกษามีความต้องการจำเป็นสูงกว่าอาจารย์ในด้านการประกันคุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านนักศึกษา/บัณฑิตพยาบาล แสดงว่านักศึกษาพยาบาลซึ่งจัดเป็นผู้รับบริการภายใน มีความต้องการจำเป็นค่อนข้างสูง สถาบันการศึกษาพยาบาลจึงควรมีการพัฒนา รูปแบบการประกันคุณภาพทุกด้านให้ได้มาตรฐาน และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักศึกษาพยาบาล

การที่สถาบันการศึกษาพยาบาลมีรูปแบบความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และการประกันคุณภาพการเรียนการสอน จึงควรคำนึงถึงความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียประกอบกับผลการประเมิน และควรมีการประเมินความต้องการจำเป็นในการประกันคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นกิจกรรมในขั้นตอนของการควบคุมคุณภาพ (quality control)

5. รูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์

รูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร ปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน อาจารย์พยาบาล การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และนักศึกษา/บัณฑิตพยาบาล ซึ่ง

สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในมาตรฐานที่ 15 และ 6 สภาการพยาบาลในองค์ประกอบด้านการเรียนการสอน และมาตรฐานคุณวุฒิปริญญาตรีสาขาพยาบาลศาสตร์ (TQF) ซึ่งเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการประเมินและรับรองสถาบัน และรับรองหลักสูตร และมีแนวทางในการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยจากการประเมินพื้นที่ด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณด้วยโมเดลเชิงเส้นระดับลดหลั่น (HLM) พบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์คือรูปแบบ CU-QA84 และรูปแบบที่สถาบันการศึกษาพัฒนาขึ้นเอง ดังนั้นการนำแนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นมาประยุกต์ใช้จึงมีความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถาบัน มีความยืดหยุ่นตามความต้องการจำเป็นของสถาบัน สถาบันการศึกษาพยาบาลจึงควรมีการประเมินความต้องการจำเป็นการประกันคุณภาพการเรียนการสอน โดยพิจารณาจากผลการประเมินภายนอกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และทำการประกันคุณภาพการเรียนการสอนเพื่อสนองความต้องการจำเป็น ก็จะเป็นรูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสถาบันการศึกษาพยาบาลที่มีบริบทแตกต่างกัน

การประกันคุณภาพการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยหลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ หลักการ หลักคิด และหลักปฏิบัติ โดยหลักการประกอบด้วยหลักการทั่วไป 11 ประการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จูร์วีวรรณ มณีแสง (2543) พงศ์เทพ จิระโร (2546) Csizmadia (2006) Norwegian University of Science and Technology (2003) ในการดำเนินการจริงสถาบันการศึกษาพยาบาลสามารถประยุกต์ใช้หลักสำคัญดังกล่าวให้เกิดความเหมาะสมกับสถาบันการศึกษาของตนเอง ทั้งนี้มาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบและประเมินภายใน รวมทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ให้ได้มาตรฐาน

รูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ เป็นรูปแบบเชิงระบบพัฒนาขึ้นสำหรับฝ่ายวิชาการของสถาบันการศึกษาพยาบาล ซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมาตรฐานการประกันคุณภาพการเรียนการสอนประกอบด้วย 6 มาตรฐาน 18 ตัวบ่งชี้ ซึ่งถือว่ามีเหมาะสมเนื่องจากหลักการพัฒนาตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ไม่ควรมีจำนวนมากเกินไป ซึ่งตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นเป็นการรวมตัวบ่งชี้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก

มาตรฐานด้านหลักสูตร ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ซึ่งสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ของ สมศ. 1 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ร้อยละของหลักสูตรที่ได้มาตรฐานต่อหลักสูตรทั้งหมด สภาการพยาบาล 1 องค์ประกอบ 2

ดัชนี ได้แก่ มีมาตรฐานตามเกณฑ์อุดมศึกษาและสภาการพยาบาล และมีการบริหารหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สกอ. 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีระบบและกลไกการพัฒนาและบริหารหลักสูตร และมีโครงการหรือกิจกรรมที่สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนซึ่งบุคคลองค์กร และชุมชนภายนอกมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ (TQF) 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีรายละเอียดของหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ในทุกประเด็นเป็นอย่างน้อย จัดทำรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรภายใน 60 วัน หลังสิ้นสุดปีการศึกษา และระดับความพึงพอใจของนักศึกษาปีสุดท้าย/ บัณฑิตใหม่ที่มีต่อคุณภาพหลักสูตร เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.5 จากคะแนนเต็ม 5.0

มาตรฐานด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ การบริหารปัจจัยสนับสนุน ความพร้อมของสื่อการเรียนรู้ ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกและแหล่งฝึกในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของ สมศ. 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ (ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ใช้ในระบบห้องสมุด คอมพิวเตอร์ และศูนย์สารสนเทศต่อนักศึกษา และ (ร้อยละบุคลากรสายสนับสนุนที่ได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะในวิชาชีพทั้งในประเทศและต่างประเทศ) ตัวบ่งชี้ของสภาการพยาบาล 4 องค์ประกอบ ได้แก่ อาคารสถานที่ 4 ดัชนี (อาคารเรียน และห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอนทุกรูปแบบ ห้องทำงานเหมาะสมและเอื้อต่อการทำงานของอาจารย์และบุคลากร สถานที่ทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร นันทนาการและการกีฬาที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพัฒนานักศึกษา และ ห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์การศึกษา 4 ดัชนี ห้องสมุด 6 ดัชนี และสถานที่ฝึกภาคปฏิบัติ 3 ดัชนี โดยที่ สกอ. ไม่มีตัวบ่งชี้นี้ และสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ (TQF) 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ บุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอน ได้รับการพัฒนาตรงตามงานที่รับผิดชอบทุกคนในแต่ละปี ไม่น้อยกว่าคนละ 10 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา และระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.5 จากคะแนนเต็ม 5

มาตรฐานด้านอาจารย์ ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย การพัฒนาอาจารย์ และจำนวนและคุณสมบัติของอาจารย์ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของ สมศ. 3 ตัวบ่งชี้ (จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่อจำนวนอาจารย์ประจำ ร้อยละของอาจารย์ประจำที่มีวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำ การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพคณาจารย์ ไม่ครอบคลุมในตัวบ่งชี้ ร้อยละของอาจารย์ประจำที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันการศึกษาพยาบาลที่ไม่ได้สังกัด สกอ. ยังไม่มีระบบตำแหน่งทางวิชาการ ตัวบ่งชี้นี้จึงไม่รวมอยู่ในการศึกษาครั้งนี้ และควรเป็นตัวบ่งชี้เฉพาะสถาบันที่มีระบบตำแหน่งทางวิชาการ สภาการพยาบาล 1 องค์ประกอบ 4 ดัชนี (คุณสมบัติอาจารย์ ร้อยละอาจารย์ประจำที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

ภาระงานสอนของอาจารย์ และระบบพัฒนาอาจารย์) และ สกอ. 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่อจำนวนอาจารย์ประจำ สัดส่วนของอาจารย์ประจำที่มีวุฒิปริญญาตรี ปริญญาโท หรือปริญญาเอกหรือเทียบเท่า สัดส่วนของอาจารย์ประจำที่ดำรงตำแหน่งอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ และมีกระบวนการส่งเสริมการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของคณาจารย์ และสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ (TQF) 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ อาจารย์พยาบาลประจำทุกคนมีคุณสมบัติครบตามกำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์เป็นอย่างน้อย อาจารย์ใหม่ (ถ้ามี) ทุกคน ได้รับการปฐมนิเทศหรือคำแนะนำด้านการจัดการเรียนการสอน และอาจารย์ประจำทุกคนได้รับการพัฒนาในด้านวิชาการและวิชาชีพไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมง/ ปีการศึกษา

มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย การวางแผนการจัดการเรียนการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินและการปรับปรุง ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของ สมศ. 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ (กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยเฉพาะการเรียนรู้จากการปฏิบัติและประสบการณ์จริง ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อคุณภาพการสอนของอาจารย์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (สภาพพยาบาล 1 องค์ประกอบ 2 ดัชนี (ประมวลการสอนรายวิชา และระบบการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน) และ สกอ. 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีระบบและกลไกสนับสนุนให้อาจารย์ประจำทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ (TQF) 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีรายละเอียดของรายวิชา และรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม ก่อนการเปิดหลักสูตรครบทุกรายวิชา จัดทำรายงานผลการดำเนินการของรายวิชา และรายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม ภายใน 30 วัน หลังสิ้นสุดภาคการศึกษาที่เปิดสอนให้ครบทุกรายวิชา มีการพัฒนา/ ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน กลยุทธ์การสอนหรือ การประเมินผลการเรียนรู้ จากผลการประเมินการดำเนินงานในปีที่แล้ว และ ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา ต่อคุณภาพการสอนของอาจารย์พยาบาลเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.5 จากคะแนนเต็ม 5

มาตรฐานด้านการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้การวางแผนการประเมินผลการเรียนรู้ กระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ และการประเมินและการปรับปรุงระบบประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของสภาการพยาบาล 1 องค์ประกอบ 1 ดัชนี (การวัดและประเมินผลการศึกษาอย่างเป็นระบบ ได้มาตรฐานตามหลักการวัดและประเมินผล) โดยที่ สมศ. และ สกอ. ไม่มีตัวบ่งชี้นี้ และสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ (TQF) 1 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาตามมาตรฐานผล

การเรียนรู้ที่กำหนดใน มคอ.3 และ มคอ.4 อย่างน้อยร้อยละ 25 ของรายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละปี การศึกษา

มาตรฐานด้านนักศึกษา/ บัณฑิตพยาบาล ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ นักศึกษาพยาบาล และตัวบ่งชี้บัณฑิตพยาบาล ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของ สมศ. 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ร้อยละของบัณฑิตปริญญาตรีที่ได้งานทำและประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี ระดับความพึงพอใจของนายจ้าง ผู้ประกอบการ และผู้ใช้บัณฑิต ร้อยละของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาภายในรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ ภายในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา และร้อยละของบัณฑิตที่สอบขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ในครั้งแรก เฉลี่ยในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา) สอดคล้องกับสภาการพยาบาล 1 องค์ประกอบ 4 ดัชนี (จำนวนและร้อยละผู้สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด ร้อยละของการมีงานทำและ/ หรือศึกษาต่อของบัณฑิตที่สำเร็จใหม่ มีการติดตามและประเมินคุณภาพบัณฑิตใหม่ทุกรุ่น และมีการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตทุกรุ่นหลังสำเร็จการศึกษา) ตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ (4.9) ร้อยละของบัณฑิตปริญญาตรีที่ได้งานทำและการประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี (4.11) ระดับความพึงพอใจของนายจ้าง ผู้ประกอบการ และผู้ใช้บัณฑิต และสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ (TQF) 1 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตใหม่ เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.5 จากคะแนนเต็ม 5.0

ความสอดคล้องของมาตรฐานและตัวบ่งชี้กับหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรับรองหลักสูตร และประเมินสถาบัน ทำให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้กับสถาบันการศึกษาพยาบาล โดยผลการประเมินรูปแบบพบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี-ดีมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การศึกษาครั้งนี้ทดลองใช้รูปแบบโดยการประชุมวิพากษ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิในสถาบันการศึกษาพยาบาล จึงควรมีการนำรูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองในสถานการณ์จริง เพื่อยืนยันผลการวิจัยถึงคุณภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น
2. สถาบันการศึกษาพยาบาลมีความต้องการจำเป็นการประกันคุณภาพด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนมากที่สุด สถาบันจึงควรให้ความสำคัญและจัดสรรงบประมาณในการ

จัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนทั้งในลักษณะอุปกรณ์ งบประมาณ และบุคลากรสนับสนุนให้มีเพียงพอและเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน

3. สถาบันการศึกษาพยาบาลสามารถนำองค์ประกอบของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ โดยประเมินรูปแบบความต้องการจำเป็นของสถาบัน และนำรูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถาบัน

4. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ควรมีการจัดอบรมและจัดทำคู่มือ/แนวทางในการจัดทำเล่มรายงานประเมินภายนอกแก่ผู้ประเมินที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดทำเล่มรายงานการประเมินเกี่ยวกับสารสนเทศที่จำเป็นต้องมีภายในเล่มรายงาน และสารสนเทศที่สะท้อนถึงมาตรฐานการประเมิน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์จากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในสถาบันการศึกษา ในการศึกษาครั้งต่อไป จึงควรมีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก ได้แก่ นายจ้าง ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้รับบริการทางสุขภาพ ซึ่งจะทำให้อารมณ์ของการประกันคุณภาพการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของสังคมได้มากขึ้น

2. การประเมินความต้องการจำเป็นที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการระบุและจัดลำดับความต้องการจำเป็น แต่ไม่ได้ทำการศึกษาสาเหตุและกลยุทธ์ทางเลือกในการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ การศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาโดยใช้การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณีก็นจะทำให้ได้สารสนเทศในการพัฒนารูปแบบมากยิ่งขึ้น

3. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การประเมินพหุพื้นที่แบบย้อนรอย โดยการวิเคราะห์หรือภิมาณด้วยโมเดลเชิงเส้นพหุระดับ เล่มรายงานการประเมินภายนอกมีจำนวนค่อนข้างน้อย ในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรมีการสังเคราะห์รายงานการประเมินภายนอกสถาบันการศึกษาพยาบาล โดย สมศ. รอบที่ 3 ซึ่งจะเป็นการประเมินที่ให้ความสำคัญกับหลักสูตร และสาขามากยิ่งขึ้น จะทำให้มีจำนวนเล่มรายงานการประเมินภายนอกเพียงพอต่อการวิเคราะห์สถิติขั้นสูงและทำให้ได้สารสนเทศมากยิ่งขึ้น

4. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้การทดลองใช้รูปแบบและประเมินคุณภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยใช้ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาโดยทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นในสถาบันการศึกษาพยาบาลหลายสถาบัน และประเมินรูปแบบโดยใช้แนวคิดการประเมินพหุพื้นที่